

Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού
Πετώντας με τις λέξεις

ΤΡΙΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Τόμος 3ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή**

**υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κλεοπάτρα Διακογιώργη,
Λέκτορας του Πανεπιστ. Αθηνών
Θεόδωρος Μπαρής, *Εκπαιδευτικός*
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος,
Εκπαιδευτικός
Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν,
Εκπαιδευτικός

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γεωργία Κατσημαλή,
Αναπλ. Καθηγ. του Πανεπιστημίου
Κρήτης
Όλγα Μούσιου - Μυλωνά,
Σχολική Σύμβουλος
Ιωάννης Ντελής - Σμυρίλιος,
Εκπαιδευτικός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Καλλιόπη Σηφακάκη,
Ζωγράφος - Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Χριστίνα – Χρυσούλα Δελή

Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

**Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του
Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος
του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

**Ειρήνη Χολέβα – Φιλιπποπούλου,
Σχολική Σύμβουλος**

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

Ομάδα Εργασίας

Αποφ. 16158/6-11-06 και

75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κλεοπάτρα Διακογιώργη
Θεόδωρος Μπαρής
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος
Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

ΤΡΙΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Τόμος 3ος

Ταξίδια στην Ελλάδα

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα μάθουμε:
 - ▶ Να περιγράψουμε με λεπτομέρειες μια διαδρομή με κάποιο μεταφορικό μέσο.
 - ▶ Να γράφουμε μια ταξιδιωτική κάρτα.
 - ▶ Να διαβάζουμε έναν τουριστικό χάρτη.
 - ▶ Να γράφουμε ένα ταξιδιωτικό ημερολόγιο.
- Θα μάθουμε επίσης:
 - ▶ Να χρησιμοποιούμε τα παραθετικά των επιθέτων.

- ▶ Να κλίνουμε το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ.
- ▶ Τα εθνικά ονόματα.
- ▶ Να ξεχωρίζουμε τα επίθετα από τις μετοχές.
- Θα γνωρίσουμε διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας.

... και όλα αυτά ταξιδεύοντας στην Ελλάδα!

Το παραδεισένιο Πήλιο

Το μικρό τρένο που μας πάει από το Βόλο στις Μηλιές του Πηλίου δεν έχει το όμοιό του. Θυμίζει τις ταχυδρομικές άμαξες του παλιού καλού καιρού. Δεν έχει την ακρίβεια ούτε και την περηφάνια εκείνη των μεγάλων εξπρές*, που ξεκινάνε και σταματούν σαν ανυπόμονα άλογα. Δεν έχει καν το ύφος ότι εκτελεί συγκοινωνία. Θαρρείτε πως βγήκε περίπατο για τη δική του ευχαρίστηση. Πηγαίνει αργά - σα για να χαρεί περισσότερο τη φύση και τον ανοιξιιάτικο ήλιο. Σταματάει κατά το κέφι του - σα για να θαυμάσει μια ωραία θέα.

* εξπρές: τρένα που αναπτύσσουν μεγάλη ταχύτητα

***Η Ελλάδα των τρένων, Γιώργος
Χανδρινός, Κώστας Κακαβάς,
Νικόλαος Φώτης εκδ. Ελληνικά
Γράμματα, Αθήνα 2003***

Και στους μικρούς σταθμούς, όπου ξαποσταίνει, δημιουργεί μια ατμόσφαιρα φιλική και εγκάρδια.

Στους σταθμούς αυτούς είναι ανθισμένα πεζούλια, καφενεδάκια κάτω από πανύψηλες λεύκες, κόσμος που γνωρίζεται με τον κόσμο του τρένου. Αρχίζουν λοιπόν ατέλειωτες κουβέντες, ο μοναδικός υπάλληλος του τρένου παίρνει παραγγελίες και καλάθια για τον παραπέρα σταθμό, ένας ρομαντικός ταξιδιώτης κατεβαίνει να κόψει λουλούδια των χωραφιών, άλλοι παραγγέλνουν καφέ... Το μικρό τρένο δίνει σ' όλους καιρό για όλ' αυτά. Κι όταν σφυρίζει, δεν είναι για ν' αναγγείλει ασυζήτητα ότι φεύγει, αλλά για να ρωτήσει: «Ε, τι λέτε; Πάμε τώρα;». Κι αν κανείς δεν έχει τελειώσει ακόμα το μικρό τρένο τον περιμένει. Δε βιάζεται!

Κι αλήθεια: γιατί να βιαστεί; θα ήταν ανόητο. Είναι τόσο ωραία όλα: το ανοιξιάτικο πρωί, η φύση, ο Παγασητικός... Τόσο ωραία! Πουθενά αλλού δε θα 'βρισκε κανείς τόση ομορφιά συνδυασμένη με τόση πραότητα* και ειρήνη! Όλη η φύση, από το Βόλο στις Μηλιές, έχει μια κυριακάτικη εμφάνιση. Όλα είναι καθαρά στα μικρά χωριά που περνάμε - Αγριά, Λεχώνια - όλα είναι γιορταστικά στα χωράφια, στο φως, στα νερά του κόλπου! Στ' ακροθαλάσσι, μπρος στη φωτεινή, την ονειρεμένη γαλήνη του Παγασητικού, βλέπεις γέρικες βάρκες ξεχασμένες σε μια γλυκιά υπνηλία. Κάτω από τις ασημένιες ελιές βόσκουν νωθρά κοπάδια προβάτων.

* πραότητα: ηρεμία, γαλήνη

Σ' όλο το μάκρος του δρόμου
κυλάνε ρυάκια ανάμεσα από
παπαρούνες και χαμομήλια. Οι
κερασιές είναι ανθισμένες, κι ο
ανοιξιάτικος αέρας είναι γεμάτος
ευωδίες. Θεία πραότητα είναι
διάχυτη παντού. Κι ο Βρυχών*,
μέσα στην κοίτη των λευκών
γυαλιστερών χαλικιών του, δεν έχει
τίποτα από την τρομερή εντύπωση
που υποβάλλει τα' όνομά του: αντί
να βρυχάται*, κυλάει φλυαρώντας
προς τη γαλανή θάλασσα...

Τα μέρη αυτά, που ο Ιάσων τα'
άφησε για να φύγει με την Αργώ
του, αξίζουν όλες τις Κολχίδες που
ξεκίνησε ν' ανακαλύψει.

* Βρυχών: ποτάμι του Πηλίου

* βρυχάται: μουγκρίζει

Η ευλογημένη καρπερότητα της γης, το χρυσό φως που λούζει τα πάντα και η απέραντη ειρηνική ομορφιά των βουνών και των νερών όλα προσκαλούν σε διαμονή και όχι σε αναχώρηση...

Το μικρό τρένο ανηφορίζει τώρα στην πλαγιά του Πηλίου. Η θέα, όσο πάει, γίνεται πλατύτερη ως που στο τέλος απλώνεται από κάτω μας σαν από αεροπλάνο. Ο Παγασητικός λάμπει ολόκληρος σαν ένας χρυσός καθρέφτης. Ένας απέραντος ελαιώνας ροβολάει προς τη θάλασσα, γεμάτος ασημένια ειρήνη. Ανάμεσα στις ελιές κοκκινίζουν σαν παπαρούνες οι στέγες διασκορπισμένων εξοχικών σπιτιών. Ένα μεγάλο ευτυχισμένο φως λούζει τα πάντα. Και γύρω μας ξετυλίγεται αδιάκοπα η βλάστηση του βουνού:

σφεντάμι*, θυμάρια, αγριολού-
λουδα, ρόδινες αγριοχαρουπιές και
δροσερά πλατάνια, που
φουντώνουν στις ρεματιές όπου
κατρακυλούν γάργαρα τραγουδιστά
νερά. Ο γλυκός αέρας έχει ένα
άρωμα θυμαριού και λεβάντας.
Θα 'λεγε κανείς να μην τελειώσει
ποτέ μια τέτοια διαδρομή.

*Κώστας Ουρανής, Ταξίδια στην
Ελλάδα, βιβλιοπωλείον της Εστίας,
Αθήνα, 1955 (διασκευή)*

* σφεντάμι: δέντρο ή θάμνος με
ανθεκτικό ξύλο

1. Φανταστείτε ότι είστε και εσείς ένας από τους επιβάτες

του μικρού τρένου και

περιγράφετε αυτά που είδατε σε ένα φίλο σας. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν στην περιγραφή σας.

- **Από πού ξεκινάτε και ποιος είναι ο προορισμός σας; Πώς είναι το μικρό τρένο με το οποίο ταξιδεύετε;**
- **Τι ακριβώς γίνεται σε κάθε σταθμό του τρένου;**
- **Γιατί το τρένο δε βιάζεται να φτάσει στον προορισμό του;**
- **Από ποια χωριά περνάει το τρένο;**
- **Ποιο ποτάμι συναντάτε;**
- **Πότε η θέα γίνεται πλατύτερη;**

- Τι βλέπετε, τι μυρίζετε ανηφορίζοντας στην πλαγιά του Πηλίου;
- Γιατί δε θέλετε να τελειώσει μια τέτοια διαδρομή;

2. Ο συγγραφέας για να κάνει πιο ζωντανές τις εικόνες της περιγραφής του χρησιμοποιεί παρομοιώσεις.

► Αντιστοιχίστε σωστά τις παρακάτω φράσεις για να διαβάσετε τις παρομοιώσεις του κειμένου.

**Τα μεγάλα εκπρές
ξεκινάνε και
σταματούν**

σαν παπαρούνες.

**Ο Παγασητικός
λάμπει ολόκληρος**

σαν ανυπόμονα άλογα.

**Οι στέγες των
εξοχικών σπιτιών
κοκκινίζουν**

σαν ένας χρυσός
καθρέφτης.

► **Φτιάξτε τώρα δύο δικές σας παρομοιώσεις, για να ομορφύνετε περισσότερο την περιγραφή του τρένου που ανεβαίνει στο Πήλιο.**

Το τρένο σκαρφαλώνει στις πλαγιές
του βουνού σαν

.....
Το τρένο ξαποσταίνει στους
σταθμούς σαν

3. Ο συγγραφέας στην
περιγραφή του χρησιμοποιεί
πολλά επίθετα. Υπογραμμίστε τα
επίθετα στις παρακάτω προτάσεις.

«Τα δρομάκια είναι καθαρά στα
μικρά χωριά».

«Στο ακροθαλάσσι οι βάρκες
φαίνονται γέρικες και ξεχασμένες
σε μια γλυκιά υπνηλία».

Ένα επίθετο μπορεί:

α) να εμφανίζεται δίπλα στο ουσιαστικό π.χ. **πανέμορφα** ακρογιάλια ή

β) να συνδέεται με το ουσιαστικό με ένα συνδετικό ρήμα π.χ. **είμαι, φαίνομαι, γίνομαι, ονομάζομαι** κ.ά. (να είναι δηλαδή κατηγορούμενο) π.χ. Τα ακρογιάλια του νησιού είναι **πανέμορφα**.

► Κυκλώστε στις παρακάτω προτάσεις τα επίθετα που λειτουργούν ως κατηγορούμενα.

🌸 Όλη η φύση έχει μια κυριακάτικη εμφάνιση.

🌸 Ο ανοιξιιάτικός αέρας είναι γεμάτος ευωδίες.

🌸 Όσο ανεβαίνουμε στο βουνό, η θέα γίνεται πλατύτερη.

❁ Το όμορφο ποτάμι ονομάζεται Βρυχών.

❁ Ο καιρός φαίνεται ωραίος.

❁ Στις ρεματιές κατακυλούν γάργαρα νερά.

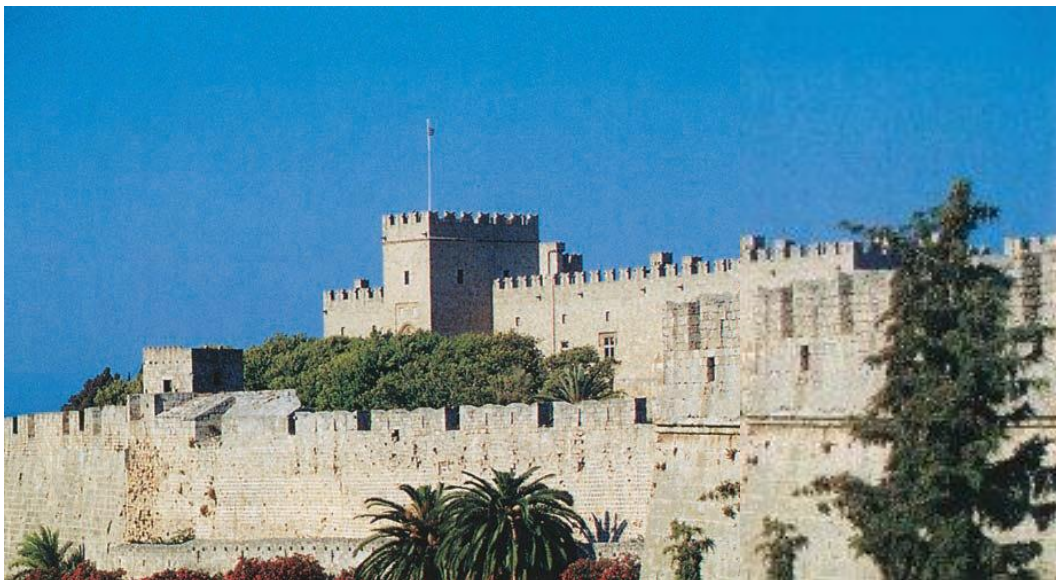
4. Ξαναγράψτε το παρακάτω κείμενο βάζοντας στη θέση των χρωματισμένων επιθέτων συνώνυμά τους. Τι παρατηρείτε; Αλλάζει κάτι; Αν δυσκολευτείτε, συμβουλευτείτε το λεξικό σας.

Το μικρό μας τρένο δεν βιαζόταν. Νόμιζες πως ήθελε κι αυτό να απολαύσει την **όμορφη** θέα. Τα **νωθρά** κοπάδια των προβάτων έβοσκαν κάτω από τις **ασημένιες** ελιές. Από ψηλά τα **γάργαρα** νερά του ποταμού έτρεχαν να συναντήσουν την **ήρεμη** θάλασσα.

Η Ρόδος

Η Ρόδος είναι το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων. Δίκαια την αποκαλούν το μαργαριτάρι της Μεσογείου. Οι σπάνιες ομορφιές της ξεδιπλώνονται σε κάθε γωνιά της: γοητευτικές παραλίες, όμορφα λιμανάκια, χωριά με παραδοσιακά πέτρινα σπίτια.

Νησί πλουσιότατο σε ιστορία, αφού υπήρξε σημαντικό κέντρο της αρχαιότητας. Από το 1309 έως το 1519 βρισκόταν στην κατοχή

των Ιπποτών του Αγίου Ιωάννου και τότε χτίστηκε η μεσαιωνική πόλη που κυριαρχεί ακόμη στην πόλη της Ρόδου.

Το νησί αποτελεί κάθε εποχή του χρόνου επίγειο παράδεισο για Έλληνες και ξένους τουρίστες.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ 32 ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΥΜΒΟΛΑ

Ιστορικό κτίριο, δρόμος, πλατεία

Μουσείο, πινακοθήκη

Εκκλησία, μοναστήρι

Τζαμί

Κοιμητήριο

Κάστρο, φρούριο

Αρχαιολογικός χώρος

Θέατρο

Πάρκο, κήπος

Ζωολογικός κήπος, ενυδρείο

Θεματικό πάρκο

Αξιοθέατο φυσικής ομορφιάς

Αθλητικό κέντρο

Πληθυσμός

Διεθνές αεροδρόμιο

Αεροδρόμιο εσωτερικού

Φεριμπότ

Σταθμός ΟΣΕ

Σταθμός ΗΣΑΠ

Γραμμή λεωφορείου

Γραμμή ΗΛΠΑΠ

Πληροφορίες τηλεφώνου

Πληροφορίες τουριστ. Αστυν.

Αγορά

Γιορτές

Τηλέφωνο

Ανοιχτά

Κλειστά

Είσοδος με εισιτήριο

**Επιτρέτεται η λήψη
φωτογραφιών**

**Πρόσβαση αναπηρικών
αμαξιδίων**

Περιήγηση με ξεναγό

Εστιατόριο, ταβέρνα

Καφενείο

Θεία λειτουργία

Παραλία

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΓΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ

FAX

Δωμάτιο με μπάνιο

Θαλάσσια σπορ

Κήπος, αυλή

Δεκτές πιστωτικές κάρτες

Κατηγορία ξενοδοχείου βάσει τιμής

ΣΥΜΒΟΛΑ ΓΙΑ ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διεθνές αεροδρόμιο

Αεροδρόμιο εσωτερικού

Κύριο λιμάνι

Σταθμός ΟΣΕ

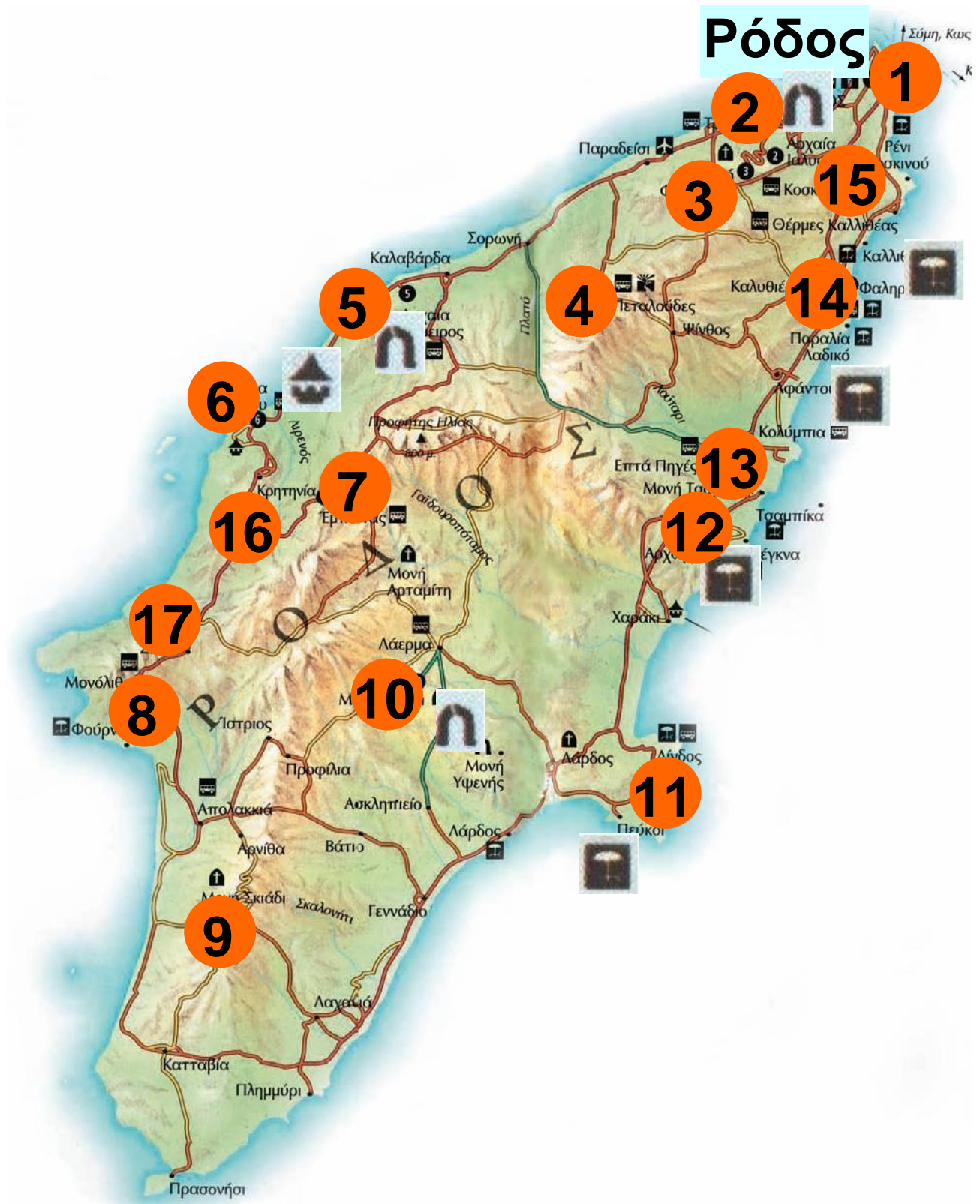
Σταθμός ΗΣΑΠ

- Αφετηρία ή σταθμός λεωφορείων
- Τελικός σταθμός ΗΣΑΠ
- Πληροφορίες τουριστ. Αστυνομία
- Εκκλησία, μοναστήρι (για χάρτη πόλης)
- Εκκλησία, μοναστήρι
- Αρχαιολογικός χώρος
- Κάστρο, φρούριο
- Αξιοθέατο φυσικής ομορφιάς
- Εξαίρετη θέα
- Κρήνη, πηγή
- Παραλία
- Νοσοκομείο με εξωτερικά ιατρεία
- Αστυνομικό τμήμα

- Ταχυδρομείο
- Τουαλέτες ανδρών –
γυναικών
- Κατάστημα
- Μπαρ
- Καφενείο
- Χώρος στάθμευσης
αυτοκινήτων

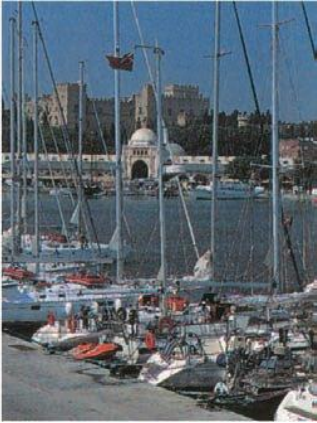
ΣΥΜΒΟΛΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

- Εθνική οδός
- Οδός ασφαλτοστρωμένη
- Οδός μη ασφαλτοστρωμένη
- Δύσβατη οδός ή μονοπάτι
- Γραφικός δρόμος
- Γραφικός μονοπάτι

Οδηγοί του κόσμου, Τα ελληνικά νησιά, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΑΘΗΝΑ, 1998

1 Πόλη της Ρόδου

Το λιμάνι Μανδράκι είναι το κέντρο της πόλης, μιας από τις πιο τουριστικές πόλεις της Ελλάδας.

2 Αρχαία Ιαλυσός

Χτισμένη σ' ένα ύψωμα με καταπληκτική θέα, η αρχαία αυτή πόλη κατοικήθηκε από το 2500 π.Χ. Ανάμεσα στα ερείπια βλέπουμε και μια ακρόπολη του 3ου αι. π.Χ.

3 Μονή Παναγίας Φιλερήμου

Η Μονή είναι χτισμένη στην πλαγιά του όρους Φιλέρημος. Το καθολικό της είναι του 14ου αι.

4

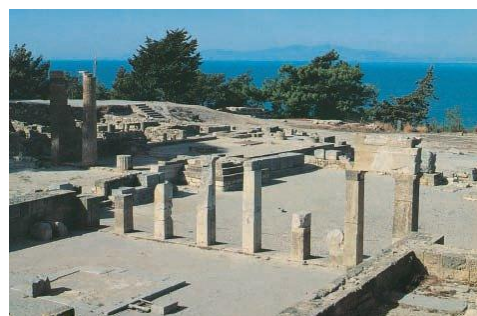
Πεταλούδες

Χιλιάδες πεταλούδες γεμίζουν κάθε καλοκαίρι την ήρεμη κοιλάδα των πεταλούδων.

5

Αρχαία Κάμειρος

Ανάμεσα στα ερείπια αυτής της σημαντικής δωρικής πόλης βλέπουμε το ναό της Πολιάδος Αθηνάς του 6ου αι. π.Χ.

6

Σκάλα Καμείρου

Κατάλληλο μέρος για ξεκούραση, η Σκάλα Καμείρου χρησίμευε άλλοτε ως επίνειο για την αρχαία Κάμειρο.

7

Έμπωνας

Ορεινό χωριό στους πρόποδες του όρους Ατάβυρος, γνωστό για τα αμπέλια και τα ωραία κρασιά του.

8

Μονόλιθος

Ένα κάστρο του 15ου αι., φωλιασμένο στο μονοκόμματο βράχο, δεσπόζει πάνω από το χωριό. Χτίστηκε από τους Ιππότες της Ρόδου.

9

Μονή Σκιάδι

Η Μονή χτίστηκε το 18ο – 19ο αι. Έξω από το χωριό Άρνιθα, δείτε την παλαιοχριστιανική βασιλική της Αγίας Ειρήνης.

10

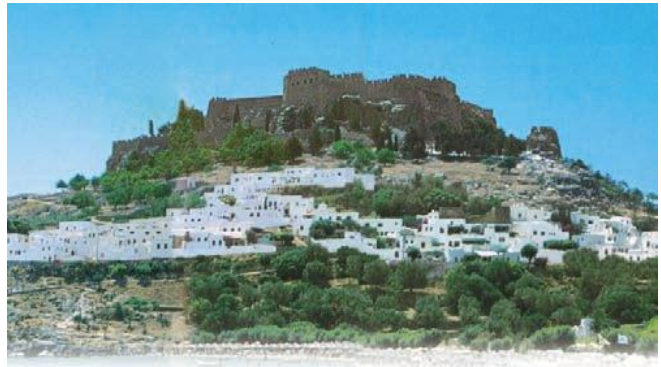
Μονή Ταξιάρχη Μιχαήλ του Θάρρι

Κρυμμένη μέσα στην εξοχή, η Μονή Θάρρι έχει ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες, μερικές από το 12ο αι.

11

Λίνδος

Από τα πιο γνωστά μέρη του νησιού. Η ακρόπολη, χτισμένη στην κορυφή του λόφου, δεσπόζει πάνω από την πόλη.

12

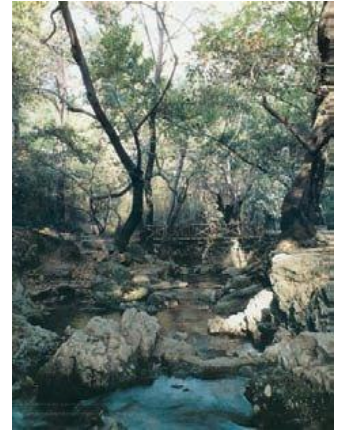
Αρχάγγελος

Χτισμένος σε μια μαγευτική τοποθεσία, είναι ένα από τα πιο γνωστά μέρη του νησιού, με μεγάλη παράδοση σε είδη χειροτεχνίας.

13

Επτά Πηγές

Οι Επτά Πηγές προμηθεύουν νερό σ' αυτή την πανέμορφη περιοχή.

Ο Φαρακλός

Χρησιμοποιούνταν από τους Ιππότες της Ρόδου ως φυλακή.

14

Φαληράκι

Αγαπημένο μέρος της νεολαίας, προσφέρει δυνατές συγκινήσεις τη νύχτα και εγκαταστάσεις για θαλάσσια σπορ την ημέρα.

15

Κοσκινού

Αυτό το παραδοσιακό χωριουδάκι είναι γεμάτο με μωσαϊκά από χοκλάκια.

- 16** Το Κάστρο της Κρητηνίας, χτισμένο από τους Ιππότες της Ρόδου, ήταν ένα από τα σημαντικότερα οχυρά τους.
- 17** Το Σιάνα, είναι ένα παραδοσιακό χωριό, με όμορφα πέτρινα σπίτια.

ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ

 100.000 25χλμ.ΝΔ από την πόλη της Ρόδου Εμπορικό λιμάνι, πόλη της Ρόδου
 πόλη της Ρόδου (024123255)
 Γιορτή κρασιού στο πάρκο Ροδίνοι, τέλη Αυγ.

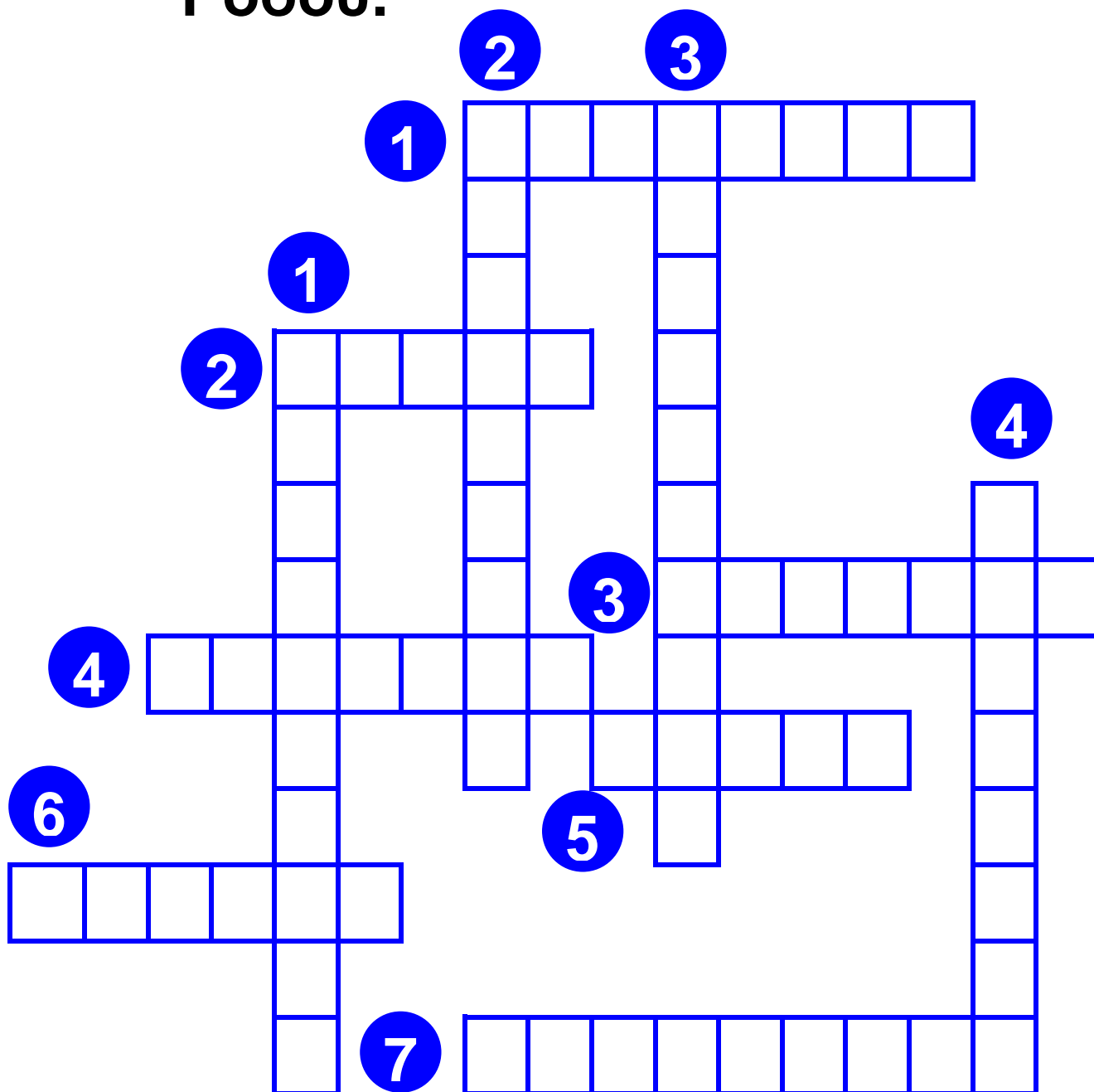
ΚΥΡΙΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

✦ Πόλη Ρόδου

✦ Λίνδος

1. Συμβουλευτείτε το χάρτη και λύστε το σταυρόλεξο της Ρόδου.

Οριζόντια

1. Χρησιμοποιούνταν από τους Ιππότες της Ρόδου σαν φυλακή.
2. Επτά από αυτές προμηθεύουν νερό σ' αυτή την πανέμορφη περιοχή.
3. Ορεινό χωριό στους πρόποδες του όρους Ατάβυρος.
4. Η αρχαία αυτή πόλη είναι χτισμένη σε ένα ύψωμα με καταπληκτική θέα.
5. Η πρωτεύουσα του νησιού.
6. Αυτό το μοναστήρι βρίσκεται κοντά στο χωριό Αρνίθα.
7. Το κάστρο της... ήταν από τα σημαντικότερα οχυρά των Ιπποτών (στη γενική).

Κάθετα

1. Αυτή η περιοχή κάθε καλοκαίρι γεμίζει από χιλιάδες...
2. Το μοναστήρι αυτό της Παναγίας πήρε το όνομα του από το όρος που είναι χτισμένο.
3. Αυτό το χωριό έχει μεγάλη παράδοση στα είδη χειροτεχνίας.
4. Σ' αυτή την αρχαία πόλη υπάρχει ο ναός της Πολιάδος Αθηνάς.

2. Κοιτάξτε προσεκτικά το χάρτη της Ρόδου και βρείτε:

- ▶ Με τι μέσο μπορεί να πάει κάποιος από την πόλη της Ρόδου στις Πεταλούδες;
- ▶ Ποια διαδρομή θα συστήνατε σε κάποιον που θέλει να δει τις αρχαιότητες του νησιού;

- ▶ Πώς μπορεί κάποιος, που βρίσκεται στη Σκάλα Καμείρου, να επισκεφτεί τη Μονή της Παναγίας Τσαμπίκας;
- ▶ Πού θα μπορούσε να κολυμπήσει κάποιος σε απόσταση μέχρι 20χλμ. από την πόλη της Ρόδου;

3. Η παραλία της Λίνδου

είναι κατάλληλη για θαλάσσια σπορ. Η παραλία στο Φαληράκι, όμως, είναι καταλληλότερη, γιατί έχει διασκεδαστικές νεροτσουλήθρες αλλά και τα απαραίτητα για όλα τα θαλάσσια σπορ. Για όσους προτιμούν την ιστιοπλοΐα το Πρασονήσι είναι η καταλληλότερη παραλία. Με λίγα λόγια, στη Ρόδο μπορεί να βρει κανείς καταλληλότερες παραλίες για θαλάσσια σπορ.

Ο συγκριτικός και υπερθετικός βαθμός του επιθέτου σχηματίζονται μονολεκτικά (με μια λέξη) ή περιφραστικά (με περισσότερες από μία λέξη) σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός
Κατάλληλος	καταλληλότερος ή πιο κατάλληλος
Σχετικός Υπερθετικός βαθμός	Απόλυτος Υπερθετικός Βαθμός (χωρίς σύγκριση)
ο καταλληλότερος ή ο πιο κατάλληλος	καταλληλότατος ή πολύ κατάλληλος

Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός λέγονται και παραθετικά του επιθέτου.

Τα παραθετικά των επιθέτων σε -ύς, -ιά,- ύ σχηματίζονται με την κατάληξη **-ύτερος, -ύτατος π.χ. **βαθύς, βαθύτερος, βαθύτατος****

Κάποια επίθετα σχηματίζουν τα μονολεκτικά παραθετικά τους με διαφορετικό τρόπο.

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Σχετικός Υπερθετικός βαθμός	Απόλυτος Υπερθετικός βαθμός
καλός	καλύτερος	ο καλύτερος	άριστος
μικρός	μικρότερος	ο μικρότερος	ελάχιστος
πολύς	περισσότερος	ο περισσότερος	-
κακός	χειρότερος	ο χειρότερος	-
λίγος	λιγότερος	ο λιγότερος	ελάχιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	ο μεγαλύτερος	μέγιστος

Βάλτε τα επίθετα που είναι στην παρένθεση στον κατάλληλο βαθμό για να διαβάστε τα σχέδια μιας οικογένειας που ετοιμάζεται να ταξιδέψει στη Ρόδο.

– Τι λέτε να πηγαίναμε με το πλοίο «Μεσόγειος»; λέει ο Φάνης.

– Α, πα πα! του απαντά η Άννα. Εγώ λέω να πάμε με το «Φαίδων» που είναι

(γρήγορος) πλοίο από το «Μεσόγειος».

– Το «Μεσόγειος» μπορεί να είναι (αργό) πλοίο από το «Φαίδων» αλλά είναι

..... (μεγάλο) από αυτό. Αν θέλουμε να ταξιδέψουμε γρήγορα να πάμε με το «Άνεμος», λέει ο Φάνης που είναι

..... (γρήγορο) πλοίο της γραμμής.

– Ναι, αλλά το «Άνεμος» είναι και (ακριβό) από όλα τα πλοία, απαντά η Άννα. Για μένα το (καλό) μέσο είναι το αεροπλάνο.

Είναι το
(γρήγορο) και το
(άνετο) μέσο.

Κι εκεί που τα παιδιά συμφώνησαν να ταξιδέψουν με αεροπλάνο στη Ρόδο, ξαφνικά ανοίγει η πόρτα και μπαίνει ο πατέρας.

«Παιδιά, έβγαλα εισιτήρια με το «Μεσόγειος». Ήταν
(φτηνός) που βρήκα!»

4. Βρείτε τον πίνακα μετά σύμβολα στο χάρτη της

Ρόδου και γράψτε κάτω από το καθένα τη σημασία του.

.....
.....
.....

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις

29 Απριλίου 1955

Πρωί. Εθνικό Μουσείο. Περικλείει όλη την ομορφιά του κόσμου. Οι Κόρες θα με συγκινούσαν, το ήξερα, ωστόσο η μαγεία που μου μετέδωσαν διαρκεί ακόμα. Μου δίνουν την άδεια να επισκεφθώ τα υπόγεια, όπου έχουν βάλει μερικές για να τις προστατέψουν από τις καταστροφές κατά τη διάρκεια του πολέμου*.

*Φακίνου Ευγενία,
Ελληνικό
Πανόραμα,
εκδ. Κέδρος,
Αθήνα, 1995*

* Β΄ παγκόσμιος πόλεμος

Κι εκεί στο υπόγειο, όπου τις έριξε η ιστορία, χαμογελούν ακόμα κάτω από τη σκόνη και τα άχυρα που τις σκεπάζουν. Κι αυτό το χαμόγελο πάνω από είκοσι πέντε αιώνες ζεσταίνει, πληροφορεί και ενθαρρύνει ακόμα. Βγαίνω λίγο ζαλισμένος από τούτη την τελειότητα.

Ύστερα φεύγουμε για το Σούνιο. Όσο πλησιάζουμε στο Σούνιο το φως γίνεται πιο φρέσκο και πιο έντονο. Στο ακρωτήριο, στη βάση του ναού, δεν υπάρχει πια παρά ο άνεμος. Ο ίδιος ο ναός με αφήνει ψυχρό. Ετούτο το υπερβολικά άσπρο μάρμαρο μοιάζει με στόκο. Όμως ο κάβος πάνω στον οποίο ανυψώνεται είναι ένα μέρος δύσκολο να το περιγράψεις.

Προχωρεί μέσα στη θάλασσα σαν κάσαρο* απ' όπου εποπτεύεις στο βάθος το στόλο των νησιών ενώ πίσω, δεξιά κι αριστερά, η θάλασσα αφρίζει στις πλαγιές. Ο σφοδρός άνεμος σφυρίζει τόσο δυνατά ανάμεσα στους κίονες που έχεις την αίσθηση ζωντανού δάσους. Ανακινεί το γαλάζιο αέρα, ρουφάει τον αέρα της θάλασσας, τον ανακατεύει μετά αρώματα που ανεβαίνουν από το λόφο που είναι σκεπασμένος με μικροσκοπικά και δροσερά λουλούδια. Κουρνιασμένο στη βάση του ναού για να προστατευτεί από τον άνεμο, το φως γίνεται μονομιάς πιο καθαρό.

*κάσαρο: τμήμα του καταστρώματος που βρίσκεται στην πρύμνη ενός πλοίου

**Στο βάθος τα νησιά πλέουν
ακυβέρνητα. Ούτε ένα πουλί. Η
θάλασσα αφρίζει ελαφρά ως τον
ορίζοντα. Τέλεια στιγμή.**

**Τέλεια, εκτός από εκείνο το νησί
απέναντι, τη Μακρόνησο, άδειο
σήμερα είναι αλήθεια, που όμως
υπήρξε νησί εξορίας για το οποίο
μου διηγούνται φριχτά πράγματα.
Γευματίζουμε κάτω, στη μικρή
παραλία, με ψάρια και τυρί
μπροστά στα μεγάλα ψαροκάικα
του μικρού λιμανιού. Στα μισά
περίπου του απογεύματος, τα
χρώματα σκουραίνουν, τα νησιά
στερεοποιούνται, ο ουρανός
χαλαρώνει. Σ' όλο το δρόμο του
γυρισμού είδα το πιο ωραίο φως
πάνω στους ελαιώνες, τις συκιές με
τα καταπράσινα φύλλα, τα αραιά
κυπαρίσσια και τους ευκαλύπτους.**

6, 7, 8 Μαΐου

Τα κίτρινα νησάκια σαν σωρός σιτάρι πάνω στη γαλάζια θάλασσα. Πλέουμε ανάμεσα σ' αυτά τα μακρινά νησιά πάνω σε μια φωτισμένη θάλασσα που ρυτιδώνεται απαλά. Παραπλέουμε για πολλή ώρα τη Σύρο. Σε λίγο ξεπροβάλλει η Μύκονος και όσο προχωράει η μέρα διαγράφεται καλύτερα το φιδίσιο κεφάλι της που προεκτείνεται προς τη Δήλο, άφαντη ακόμα πίσω από τη Ρήνεια.

***Αιγαίο... κάθε
σταγόνα
ωκεανός,
φωτογραφία
Δημήτρης
Ταλιάνης,
εκδ. Τοπίο***

Ο ήλιος βασιλεύει την ώρα που
βρισκόμαστε σχεδόν στο κέντρο
ενός κύκλου από νησιά που»
αρχίζουν να αλλάζουν χρώματα:
μουντό χρυσό, χρώμα του
κυκλάμινου, πράσινο βιολετί.
Ύστερα τα χρώματα σκουραίνουν
και πάνω στη θάλασσα, που λάμπει
ακόμα! οι όγκοι των νησιών
γίνονται βαθυγάλαζοι Τότε μια
παράξενη και απέραντη γαλήνη!
πέφτει στα νησιά.

Η νύχτα έχει πέσει όταν
κατεβαίνουμε! στη Μύκονο. Τόσες
εκκλησίες όσα και σπίτια.
Κατάλευκα. Περιπλανιόμαστε στα
δρομάκια μετά πολύχρωμα
μαγαζιά. Στους κατασκότεινους
δρόμους ανασαίνουμε τη μυρωδιά
από το αγιόκλημα. Το φεγγάρι
λάμπει αμυδρά πάνω από τις
άσπρες ταράτσες. Ξανανεβαίνουμε

στο πλοίο και πλαγιάζω τόσο ευτυχισμένος, που δεν αισθάνομαι καν την κούραση μου.

Αλμπέρ Καμύ, Σελίδες για την Ελλάδα του 20ου αιώνα. Κείμενα Γάλλων ταξιδιωτών, εκδ. Ολκός, Αθήνα, 1995 (διασκευή)

1. Ο συγγραφέας ταξίδεψε σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και έγραψε τις εντυπώσεις του από αυτά τα ταξίδια. Κρατούσε σημειώσεις κάθε φορά που κάτι τον ενδιέφερε και δεν ήθελε να το ξεχάσει. Συμπληρώστε το ημερολόγιο του με τις σημειώσεις που λείπουν από το Εθνικό Μουσείο, το Σούνιο, τις Κυκλάδες και τη Μύκονο:

ημερομηνία				6 Μαΐου 1955
τόπος	Εθνικό Μουσείο			
ώρα		μεσημέρι		
πώς ταξίδεψε				

ΕΙΚΟΝΕΣ ΠΟΥ ΤΟΝ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΑΝ			νησιά που αλλάζουν χρώματα όλη την ώρα	
ήχοι και μυρωδιές που έφτασαν κοντά του				μυρωδιά από το αγιόκλημα

2. Αν ήσαστε ζωγράφοι ποιο μέρος από αυτά που επισκέφτηκε ο συγγραφέας θα θέλατε να ζωγραφίσετε; Βρείτε την περιγραφή του μέσα στο κείμενο. Ποιες λέξεις του κειμένου θα σας οδηγούσαν στα σχήματα και στα χρώματα που θα διαλέγατε;

3. ► Φτιάξτε λίστες λέξεων με ουσιαστικά, επίθετα, μετοχές, ρήματα και επιρρήματα από το κείμενο που σας δυσκόλεψαν και φοβάστε ότι θα ξεχάσετε. Αναζητήστε στο λεξικό σας τη σημασία των λέξεων αυτών.

ουσιαστικά	επίθετα	μετοχές

ρήματα	επιρρήματα

► Προσπαθήστε να γράψετε ένα μικρό κείμενο 50 - 100 λέξεις χρησιμοποιώντας όσο πιο πολλές λέξεις μπορείτε από τις λίστες που φτιάξατε. Μην ξεχάσετε να γράψετε κι έναν τίτλο για το κείμενό σας.

4. Ο συγγραφέας την επόμενη μέρα επισκέφτηκε τη Δήλο. Γράψτε στα κενά του παρακάτω κειμένου τις αντίθετες λέξεις από αυτές που είναι στην παρένθεση, για να διαβάσετε τις πρώτες εντυπώσεις του από το νησί.

«Το πρωί ένα θεϊκό
(σκοτάδι) πέφτει πάνω στα
..... (μαυρισμένα) σπίτια της
Μυκόνου. Βάζουμε
(πρύμνη) για τη Δήλο. Η θάλασσα
είναι (άσχημη), διάφανη
και (βρώμικη) πάνω
από το βυθό που διακρίνεται
κιόλας. Καθώς
(απομακρυνόμαστε) στη Δήλο
αντικρίζουμε στις
(τελευταίες) πλαγιές του νησιού
..... (μικροσκοπικά)
τσαμπιά παπαρούνες.

5. Ο συγγραφέας περιγράφει την ώρα του ηλιοβασιλέματος όταν γυρίζει από το Σούνιο. Βρείτε στο κείμενο και αντιγράψτε πώς την περιγράφει.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ακολουθήστε το φως στο ταξίδι του συγγραφέα στο Σούνιο. Το πρωί είναι **φρέσκο** και **έντονο**. Το μεσημέρι είναι **πιο φρέσκο** και **πιο έντονο**. Στο γυρισμό είναι **το πιο ωραίο** φως που έχει δει.

► Προσπαθήστε να κάνετε το ίδιο και με το επίθετο **άδειος** στην πρόταση «Το νησί είναι σήμερα άδειο». Τα καταφέρατε; Τι παρατηρείτε; Μπορούν όλα τα επίθετα να σχηματίσουν παραθετικά;

Δεν έχουν συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό τα επίθετα που σημαίνουν:

- ✿ ύλη: ασημένιος, ξύλινος, χάρτινος, κτλ.
- ✿ καταγωγή ή συγγένεια: αδερφικός, καλαματιανός, κτλ.
- ✿ τόπο ή χρόνο: γήινος, χτεσινός, κτλ.
- ✿ κατάσταση που δεν αλλάζει: ολόκληρος, ζωντανός, άδειος, κτλ.

► Κυκλώστε τη σωστή λέξη από αυτές που είναι στην παρένθεση και συμπληρώστε τις προτάσεις:

🌸 Ο ήλιος, την ώρα που βουτούσε στη θάλασσα, έβαψε τον ουρανό με το (χρυσάφενιο, πιο χρυσάφενιο) φως του.

🌸 Ο καπετάν Νικόλας είναι (ο πιο έμπειρος, πιο έμπειρος) από τους παλιότερους ναυτικούς του νησιού αλλά και (πιο ήρεμος, ο πιο ήρεμος) άνθρωπος από τους συνομήλικους του.

🌸 Η πόρτα του κάστρου ήταν πολύ παλιά και (σιδερένια, πολύ σιδερένια) με ανάγλυφες παραστάσεις.

🌸 Περπατήσαμε ως το
..... (νότιο, νοτιότερο)
μέρος του νησιού και τότε ο
..... (πολύ
θαλασσινός, θαλασσινός) αέρας
μάς δρόσισε.

Άνοιξα του Αιγαίου τη θύρα

**Άνοιξα του Αιγαίου τη θύρα
την περνώ φτάνω στη Θήρα**

**απ' την Άνδρο και τη Σύρο
κύματα χορό θα σύρω**

**για να πάω στην Αίγινα
γλαροπούλι έγινα**

**Πάτμο, Λέρο, Κω και Ρόδο
ροδοπέταλα από ρόδο**

**άπορος πατάω στον Πόρο
δίχως να 'χω κάποιον πόρο**

**όλοι παίρνουν απ' την Πάρο
κι εγώ πάω για να πάρω**

**και ρωτάω έναν ψαρά
«προς τα πού είναι τα Ψαρά;»**

**Τήνος, Μύκονος και Μήλος
στα φτερά του μ' έχει ο μύλος**

**«δεν υπάρχει σκόπελος»
μου φωνάζει η Σκόπελος**

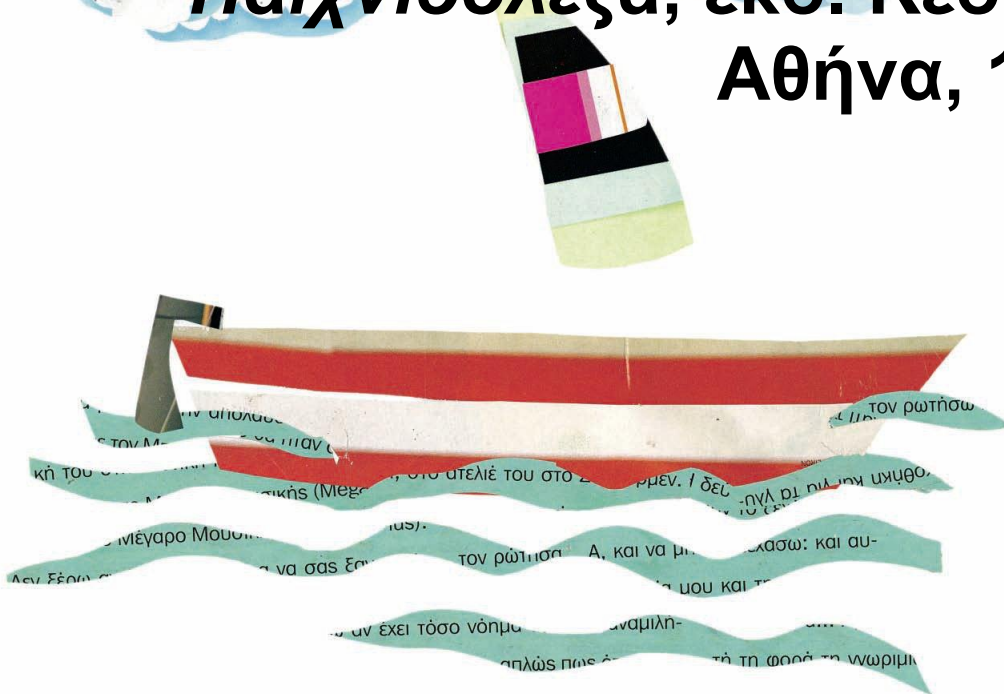
**παίζω σε γιαλό και σ' άμμο
απ' τη Λήμνο πάω στη Σάμο**

**Μυτιλήνη και στη Χιο
τριγυρίζω σαν στοιχειό**

**σ' ένα δέλφινα καβάλα
πάω στη Θάσο, στην Καβάλα**

**στη Μακεδονία στη Θράκη
κι από Κρήτη Σαμοθράκη.**

**Θέτη Χορτιάτη,
Παιχνιδόλεξα, εκδ. Κέδρος,
Αθήνα, 1986**

1. Η ποιήτρια ταξιδεύει με τη φαντασία της στα νησιά του Αιγαίου. Βρείτε στο χάρτη της Ελλάδας τα μέρη όπου ταξιδεύει και ταξιδέψτε μαζί της.

2. Η ποιήτρια ταξιδεύει σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και μιλάει με τους κατοίκους που μένουν σ' αυτά τα μέρη π.χ. στην Αθήνα με έναν Αθηναίο και μια Αθηναία, στη Θεσσαλονίκη με ένα Θεσσαλονικιό και μια Θεσσαλονικιά.

Εθνικά ονόματα είναι οι λέξεις που δηλώνουν τον κάτοικο ενός τόπου (χώρας, πόλης κτλ.) ή αυτόν που κατάγεται από αυτό τον τόπο.

Συναντήστε τους κατοίκους σε διάφορα μέρη της Ελλάδας:

Καταλήξεις: -ιώτης, ιώτισσα:		
Ονόματα τόπων	αρσενικό	θηλυκό
Άνδρος
Θάσος
Θράκη
Σαμοθράκη
Πόρος

Καταλήξεις: -ιώτης, ιώτισσα:

**Ονόματα
τόπων**

αρσενικό

θηλυκό

Σάμος

Καβάλα

Καταλήξεις: -ιανός, ιανή:

Πάρος

Σύρος

Ψαρά

Καλαμάτα

Καστοριά

Καταλήξεις: -ιακός, ιακή

**Ονόματα
τόπων**

αρσενικό

θηλυκό

Τήνο

Καταλήξεις: -ίτης, -ίτισσα:

Σκόπελο

Αίγινα

Ρόδος

Καταλήξεις: -ιος, -ια:

Όνόματα τόπων	αρσενικό	θηλυκό
Πάτμος
Λέρος

Καταλήξεις: -ιός, -ιά:

Μυτιλήνη
Θεσσαλονίκη
Λήμνος

Καταλήξεις: -ιάτης, -ιάτισσα:

Μύκονος
---------	-------	-------

Καταλήξεις: -αίος, -αία:

Λάρισα
Κέρκυρα

Καταλήξεις: -όνας, -ισσα:

Μακεδονία
-----------	-------	-------

Καταλήξεις: -ικός, -ικιά:

Κρήτη

.....

.....

Καταλήξεις: -ώτης, -ώτισσα:

Κως

.....

.....

Χίος

.....

.....

► Γράψτε τώρα πώς λέγονται οι κάτοικοι στη δική σας περιοχή:

.....

.....

3. Αντιγράψτε τα ζευγάρια των λέξεων από το ποίημα που, ενώ ακούγονται ίδιες, έχουν διαφορετική σημασία και ορθογραφία:

.....

.....

.....

.....

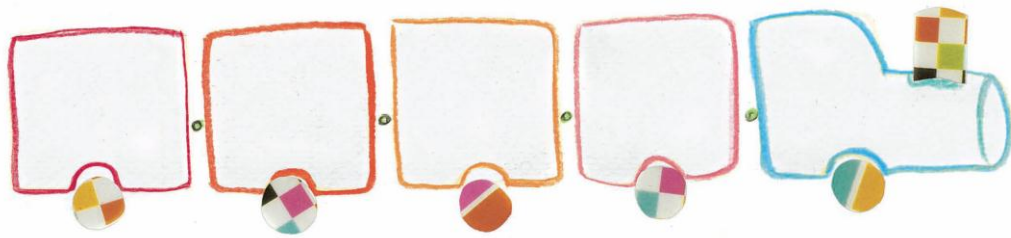
.....

Λεξιλόγιο της ενότητας

Οι παρακάτω λέξεις είναι σχετικές με το ταξίδι. Βοηθήστε τες να επιβιβαστούν στο κατάλληλο βαγόνι του τρένου για να ξεκινήσουν το δικό τους ταξίδι:

ταξιδιώτης, ρομαντικός, -ή, -ό,
αναχώρηση, διαμονή, διαδρομή,
επισκεφθώ, κάβος, πλέω,
γυρισμός, πλοίο, περιπλανιέμαι,
λιμάνι, τουρίστας, αρχαιολογικός, -
ή, -ό, αξιοθέατο, τουριστικός,
ξενάγηση, περιήγηση, τοποθεσία,
θέα, ονειρεμένος, -ή, -ό, ερείπια,
μαγευτικός, -ή, -ό, μουσείο

ΜΕΤΟΧΕΣ

ΡΗΜΑΤΑ

ΕΠΙΘΕΤΑ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Πίνακας Αυτοαξιολόγησης

Για να δω τι έμαθα...

Σημειώνω ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να περιγράψω μια διαδρομή με λεπτομέρειες.			
Να χρησιμοποιώ τα παραθετικά των επιθέτων.			

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να χρησιμοποιώ και να γράφω σωστά το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ και το επίρρημα πολύ.			
Να βρίσκω τα εθνικά ονόματα.			

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να γράφω μια ταξιδιωτική κάρτα.			
Να βρίσκω πληροφορίες σ' έναν τουριστικό χάρτη.			
Να ξεχωρίζω τα επίθετα από τις μετοχές.			

Για να δω τι έμαθα...

Σημειώνω ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι

Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να γράφω ένα ταξιδιωτικό ημερολόγιο.			

Η Ραλλού σάς προτείνει.

Βερν Ιούλιος,
Ο γύρος του κόσμου σε 80 μέρες,
εκδ. Στρατίκη, Αθήνα, 1999.

Καζαντζάκης Νίκος,
Ταξιδεύοντας,
εκδ. Καζαντζάκης, Αθήνα, 1969.

Καΐμη Τζούλιο,
Ελληνικά τοπία,
εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα, 1993.

Κόντογλου Φώτης,
Το Αϊβαλί, η πατρίδα μου,
εκδ. Παπαδημητρίου, Αθήνα, 1994.

Λάγκερλεφ Σέλμα,
Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς
Χόλγκερσον,
εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 1989.

Μάργαρης Ν.Σ.,
Πατριδογνωσία,
εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα, 1992.

Μυριβήλης Στρατής,
Απ' την Ελλάδα,
εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»,
Αθήνα, 1956.

**Φακίνου Ευγενία,
Ελληνικό Πανόραμα,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1995.**

**Ανθολόγιο: Ιούλιος Βερν,
«Περίπατος στο βυθό της
θάλασσας»**

Η Γραμματική μου.

Τα ουσιαστικά

Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος:

Ενικός Αριθμός		
Ονομ.	το λάθος	το μέγεθος
Γεν.	του λάθους	του μεγέθους
Αιτ.	το λάθος	το μέγεθος
Κλητ.	λάθος	μέγεθος

Πληθυντικός Αριθμός		
Ονομ.	τα λάθη	τα μεγέθη
Γεν.	των λαθών	των μεγεθών
Αιτ.	τα λάθη	τα μεγέθη
Κλητ.	λάθη	μεγέθη

Τα ρήματα

Ένα ρήμα που μας φανερώνει ότι κάτι θα είναι τελειωμένο σε μια

ορισμένη στιγμή (πριν αρχίσει κάτι άλλο) λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο **συντελεσμένο μέλλοντα**.

Ενεργητική φωνή		
Οριστική		
Εξακολουθητικός Μέλλοντα	Συνοπτικός Μέλλοντα	Συντελεσμένος Μέλλοντα
θα δένω	θα δέσω	θα έχω δέσει
θα δένεις	θα δέσει	θα έχεις δέσει
θα δένει	θα δέσει	θα έχει δέσει
θα δένουμε	θα δέσουμε	θα έχουμε δέσει
θα δένετε	θα δέσετε	θα έχετε δέσει
θα δένουν	θα δέσουν	θα έχουν δέσει

Παθητική φωνή

Οριστική

Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Συνοπτικός Μέλλοντας	Συντελεσμένος Μέλλοντας
θα δένομαι	θα δεθώ	θα έχω δεθεί
θα δένεσαι	θα δεθείς	θα έχεις δεθεί
θα δένεται	θα δεθεί	θα έχει δεθεί
θα δενόμαστε	θα δεθούμε	θα έχουμε δεθεί
θα δένεστε	θα δεθείτε	θα έχετε δεθεί
θα δένονται	θα δεθούν	θα έχουν δεθεί

Ανώμαλα ρήματα

Οριστική		Υποτακτική	Προστακτική	
Ενεστώτας	Αόριστος	Αόριστος	Αόριστος	
ανεβαίνω	ανέβηκα	(να) ανεβώ	ανέβα	ανεβείτε
τρώω	έφαγα	(να) φάω	φάε	φάτε
μπαίνω	μπήκα	(να) μπω	μπες	μπείτε
βλέπω	είδα	(να) δω	δες	δείτε
λέω	είπα	(να) πω	πες	πείτε
πίνω	ήπια	(να) πιω	πιες	πιείτε
έρχομαι	ήρθα	(να) έρθω	έλα	ελάτε
βρίσκω	βρήκα	(να) βρω	βρες	βρείτε

Τα επίθετα

Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός του επιθέτου σχηματίζονται μονολεκτικά (με μια λέξη) ή περιφραστικά (με περισσότερες από μία λέξη) σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός
πλούσιος	πλουσιότερος ή πιο πλούσιος

Σχετικός Υπερθετικός βαθμός	Απόλυτος Υπερθετικός (χωρίς σύγκριση)
ο πλουσιότερος ή ο πιο πλούσιος	πλουσιότατος ή πολύ πλούσιος

Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός λέγονται και παραθετικά του επιθέτου.

Τα παραθετικά των επιθέτων σε -ύς, -ιά, -ύ σχηματίζονται με την κατάληξη **-ύτερος, -ύτατος π.χ. *βαθύς, βαθύτερος, βαθύτατος***

Κάποια επίθετα σχηματίζουν τα μονολεκτικά παραθετικά τους με διαφορετικό τρόπο.

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Σχετικός Υπερθετικός βαθμός	Απόλυτος Υπερθετικός βαθμός
καλός	καλύτερος	ο καλύτερος	άριστος
μικρός	μικρότερος	ο μικρότερος	ελάχιστος
πολύς	περισσότερος	ο περισσότερος	-
κακός	χειρότερος	ο χειρότερος	-
λίγος	λιγότερος	ο λιγότερος	ελάχιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	ο μεγαλύτερος	μέγιστος

Δεν έχουν συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό τα επίθετα που σημαίνουν:

- ύλη: ασημένιος, ξύλινος, χάρτινος, κτλ.

- ▶ καταγωγή ή συγγένεια: αδερφικός, καλαματιανός, κτλ.
- ▶ τόπο ή χρόνο: γήινος, χτεσινός, κτλ.
- ▶ κατάσταση που δεν αλλάζει: ολόκληρος, ζωντανός, άδειος, κτλ.

Το επίθετο ο πολύς - η πολλή - το πολύ

Ενικός Αριθμός			
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Όνομ.	ο πολύς	η πολλή	το πολύ
Γεν.		της πολλής	
Αιτ.	τον πολύ	την πολλή	το πολύ

Πληθυντικός Αριθμός			
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
Ονομ.	οι πολλοί	οι πολλές	τα πολλά
Γεν.	των πολλών	των πολλών	των πολλών
Αιτ.	τους πολλούς	τις πολλές	τα πολλά

Τα επιφωνήματα

Τα επιφωνήματα είναι άκλιτες λέξεις, που φανερώνουν:

αβεβαιότητα, αμηχανία	χμ!
απορία	α!, ο!, μπα!
άρνηση	α μπα!
έπαινο	μπράβο!, εύγε!
ευχή	μακάρι!, είθε!, άμποτε!
θαυμασμό	α!, ι!, ω!, ποπό!, μπα!
κάλεσμα	ε!, ω!
κοροϊδία	ου!, ε!, χα, χα!
παρακίνηση	άιντε!, άντε!, άμε!, μαρς! αλτ! στοπ! σουτ! κ.ά.
πόνο, λύπη	αχ!, άου!, οχ!, ω!, αλίμονο!, αλί!, όχου!
στενοχώρια, απελπισία, αηδία	ουφ!, ε!, ου!, πα πα πα!, πουφ!
χαρά	χα,χα,χα!

Οι αντωνυμίες

Οριστικές αντωνυμίες

Οι λέξεις που χρησιμοποιούμε για να ξεχωρίσουμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα από άλλα του ίδιου είδους λέγονται οριστικές αντωνυμίες και είναι οι εξής:

Το επίθετο ίδιος, ίδια, ίδιο μαζί με το οριστικό άρθρο ο, η, το ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο.

Το επίθετο μόνος, μόνη, μόνο, χωρίς άρθρο, μαζί με τον αδύνατο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας μόνος μου, μόνη μου, μόνο του.

Αναφορικές αντωνυμίες

Αναφορικές αντωνυμίες είναι οι λέξεις με τις οποίες μια ολόκληρη

πρόταση αναφέρεται σε μια λέξη μιας άλλης πρότασης.

Αναφορικές αντωνυμίες είναι το άκλιτο και άτονο ΠΟΥ, το άκλιτο **ό,τι** και:

ο οποίος, η οποία, το οποίο
όποιος, όποια, όποιο
όσος, όση, όσο, που κλίνονται
όπως τα επίθετα σε -ος, -η, -ο.

Οι συμπλεκτικοί, αντιθετικοί και ειδικοί σύνδεσμοι

Σύνδεσμοι είναι άκλιτες λέξεις που συνδέουν λέξεις ή προτάσεις.

Οι σύνδεσμοι **«και, ούτε, μήτε»** λέγονται συμπλεκτικοί και οι σύνδεσμοι **«αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο, μολονότι, όχι μόνο»** λέγονται αντιθετικοί.

Οι σύνδεσμοι **«ότι, πως, που»** λέγονται ειδικοί.

Οι μετοχές σε: -μένος / -μένη / -μένο

Οι λέξεις που παράγονται από ρήματα και έχουν κατάληξη -μένος, -μένη, -μένο είναι μετοχές αυτών των ρημάτων π.χ. δένω: δεμένος, δεμένη, δεμένο.

Συχνά οι μετοχές αυτές προσδιορίζουν ένα ουσιαστικό, όπως τα επίθετα π.χ.

Ο ενοχλημένος ταξιδιώτης έφυγε βιαστικά.

Οι μετοχές αυτές κλίνονται όπως τα επίθετα σε -ος, -η, -ο.

Αν πριν από την κατάληξη -ω του ρήματος βρίσκεται το γράμμα π, β, φ ή πτ τότε η μετοχή σχηματίζεται με δύο μ

π.χ. γράφω → γραμμένος,
γραμμένη, γραμμένο.

Αλλά και το ουσιαστικό που παράγεται από τη μετοχή αυτή γράφεται με δύο μ
π.χ. γράφω → γραμμένος, γραμμένη, γραμμένο → γράμμα
κόβω → κομμένος, κομμένη, κομμένο → κόμμα

Περιεχόμενα

16

ΕΝΟΤΗΤΑ

Ταξίδια στην Ελλάδα7

Η Γραμματική μου..... 77

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.